

Les 64 – Antwoorden

Opdracht 1: Vervoeg het werkwoord נִקָּה {niqqáh} [pi'el] Schoonmaken (to clean).

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon
Ik (m)	מִנְקָה m ^e naqqèh	נִיקֵיתִי niqqitíe	אֲנַקֶּה a ⁿ naqqèh	אֲנִי
Ik (v)	מִנְקָה m ^e naqqáh	נִיקֵיתִי niqqitíe	אֲנַקֶּה a ⁿ naqqèh	אֲנִי
Jij (m)	מִנְקָה m ^e naqqèh	נִיקֵיתָ niqqitá	תִּנְקֶה t ^e naqqèh	אַתָּה
Jij (v)	מִנְקָה m ^e naqqáh	נִיקֵיתָ niqqit	תִּנְקִי t ^e naqqie	אַתְּ
Hij	מִנְקָה m ^e naqqèh	נִיקָה niqqáh	יִנְקֶה y ^e naqqèh	הוּא
Zij	מִנְקָה m ^e naqqáh	נִיקְתָּה niqtáh	תִּנְקֶה t ^e naqqèh	הִיא
Wij (m)	מְנַקִּים m ^e naqqiem	נִיקְתִּינוּ niqtinoe	נִנְקֶה n ^e naqqèh	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	מְנַקֹּת m ^e naqqot	נִיקְתִּינוּ niqtinoe	נִנְקֶה n ^e naqqèh	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	מְנַקִּים m ^e naqqiem	נִיקֵיתֶם niqqitèm	תִּנְקוּ t ^e naqqoe	אַתֶּם
Jullie (v)	מְנַקֹּת m ^e naqqot	נִיקֵיתֶן niqqitèm	תִּנְקוּ t ^e naqqoe	אַתֶּן
Zij (m)	מְנַקִּים m ^e naqqiem	נִיקוּ niqqoe	יִנְקוּ y ^e naqqoe	הֵם
Zij (v)	מְנַקֹּת m ^e naqqot	נִיקוּ niqqoe	יִנְקוּ y ^e naqqoe	הֵן

Geb. wijs: m: נִקָּה naqqeh, v: נִקִּי naqqie, meervoud: נִקּוּ naqqoe, infinitief: לְנַקֹּת l^enaqqot

Opdracht 2: 'Lezen zonder puntjes', plaats uitspraaktekens, geef de uitspraak en de vertaling

אִיפֹה הַמוֹסָךְ הַקְּרוֹב?	efoh hammoesach haqárov?	'Waar [is een] nabije garage?'
אִיפֹה תַחֲנַת הַדֶּלֶק?	efoh tach ^a nát hadèlèq?	Waar [is een] garage dichtbij?
הַמְּכוֹנִית לֹא נִדְלָקָה	hamm ^e choniet lo nidlèqèt	De auto start niet
הַמְּכוֹנִית שְׁלִי שְׁבוּרָה	hamm ^e choniet shèlie she ^v voeráh	Mijn auto [is] kapot
אֶפְשֶׁר לְתַקֵּן אֶת הַמְּכוֹנִית?	èfshár l ^e taqen èt hamm ^e choniet?	Kunt u de auto repareren?
אֲנִי רוֹצֶה [רוֹצֶה] לְשַׁכּוֹר רֶכֶב	a ⁿ i rotsèh [rotsáh] liskor rèchèv (mannelijke resp. vrouwelijk vorm)	Ik wil een auto/voertuig huren
מִיכַל הַדֶּלֶק רִיק	mechal haddèlèq req	De benzinetank [is] leeg
בְּכַוִּיִּן הַזֶּה?	bakiwoen hazèh?	In die richting?
הֲאֵם זֶה רָחוֹק?	ha'iem zèh ráchoq? Is het ver?	
בְּשֵׁלֶשׁ שָׁנִים כְּשֶׁנִּי שָׁכִיר	b ^e shálosh shániem kish ^e ne sáchier	Binnen-drie jaren als-jaren [van]
een huurling; binnen drie jaar, naar de jaren van een dagloner, Jesaja 16:14b.		
עַל-כֵּן הַגּוֹיִם	kie qárov yom YHWH, al kol haggoyiem	
Want nabij [is de] dag van de Heer, over alle [heiden]volken Obaja 1:15a.		

Opdracht 3: Vertaal en geef de uitspraak

De technicus zal mijn auto schoonmaken	הַטֶּכְנַיִן יִנְקֶה אֶת הַמְּכוֹנִית שְׁלִי	hattèchnay y ^e naqqèh èt hamm ^e choniet shèlie
Zijn handen zijn niet schoon	יָדָיו שְׁלוֹ לֹא נְקִיּוֹת	yádayiem shèlo lo náqiyot
De schoonmaakster reinigt de koplampen	הַמְּנַקֶּה מְנַקֶּה אֶת הַפְּנִסִים הַקֶּדְמִיִּים	hamm ^e naqqáh m ^e náqqáh èt happánasiem haqqidmi'iem
Mijn dochter maakte het huis schoon	הַבַּת שְׁלִי נִיקְתָה אֶת הַבַּיִת	habat shèlie niqtáh èt habayit
Gisteren was de jaarlijkse schoonmaak	אֶתְמוֹל הָיָה הַנִּיקּוּי הַשָּׁנָתִי	ètmol háyáh hanniqqoe hash ^e nátie
Maak mijn banden schoon!	נַקֶּה אֶת הַצְּמִיגִים שְׁלִי	naqqeh èt hatz ^e migiem shèlie
Ik huurde een rode auto	שָׁכַרְתִּי מְכוֹנִית אֲדוּמָה	sáchartie m ^e choniet ádomáh

Les 65 – Judaica 15 – Simchat Torah, Vreugde der Wet

Direct na het Loofhuttenfeest of Soekot, dat acht dagen duurt en wordt afgesloten met het Slotfeest, volgt שמחת תורה Simchat Torah, Vreugde der Wet. Dat is op 23 Tishri, in september of oktober. In Israël vallen het Slotfeest en Simchat Torah samen op 22 Tishri.

Met תורה Torah worden de vijf boeken van Mozes aangeduid, dat zijn:

בְּרֵאשִׁית	B ^e reshiet	In het begin	Genesis
שְׁמוֹת	Sh ^e mot	Namen	Exodus
וַיִּקְרָא	Wayiqra	En Hij riep	Leviticus
בְּמִדְבָּר	Bamidbar	In de woestijn	Numeri
דְּבָרִים	D ^e variem	Woorden	Deuteronomium

Postzegel Simchat Torah

De Torahrol wordt rondgedragen in de synagoge Torah-torens

Ze zijn ook bekend onder de Griekse naam Penta-teuch. Dit zijn boeken die veel geschiedenis en veel wetten bevatten. Toch is Wet niet zo'n mooie vertaling van Torah, het woord 'Torah' heeft meer de betekenis van *leer* of *onderwijzing* dan van *wet*.

In de synagogen wordt elke week een gedeelte – sidra of parasha – uit deze boeken gelezen volgens een jaarlijkse cyclus, waarbij in één jaar de gehele Torah wordt gelezen. Na de Torahlezing volgt gewoonlijk de haftaralezing, een bijpassend gedeelte uit de profeten, historische boeken of psalmen. Op Simchat Torah wordt uit de grote boekrol het laatste deel van Deuteronomium gelezen, en meteen de eerste verzen van Genesis. Dit geeft aan dat het lezen uit de Torah nooit stopt; elke keer kom je weer nieuwe dingen tegen. Degene die het laatste hoofdstuk leest, wordt Bruidegom van de Wet, חתן תורה Chatan Torah, genoemd en degene die het eerste hoofdstuk leest, heet Bruidegom van het Begin, חתן בראשית Chatan Bereshiet. Tijdens de vrolijke dienst in de synagoge wordt gedankt voor de Torah. Er is vreugde omdat de Torah een lamp voor de voeten is. Door die Torah kunnen we ons ontwikkelen tot de mens die we moeten zijn, zo is de Joodse gedachte. De Torah wordt uit de Torahkast of Heilige arke (אֲרוֹן־הַקֹּדֶשׁ) genomen en in een feestelijke mantel en versierd in een aantal ommegangen, *haqqafot* (הַקְּפוֹת), zingend en dansend rondgedragen rond het podium, de בִּימָה bimah, van de synagoge. Ook de kinderen nemen hieraan deel.

Het is een officiële feestdag volgens de *Halachah* (הַלְּכָהּ de religieuze wet), en dus geldt er een werkverbod. Op deze shabbat mogen geen elektrische apparaten worden bediend en dus mag er geen gebruik worden gemaakt van lichtknopjes, telefoon, auto, enz. Enkele andere activiteiten die normaal op de shabbat verboden zijn, zijn echter op deze feestdag wél toegestaan. Er mag namelijk wel worden gekookt en men mag buitenshuis spullen dragen.

Het vieren van Simchat Torah is waarschijnlijk ontstaan rond de negende eeuw in Babylon, waar de eenjarige cyclus van de Torahlezing gangbaar werd; daarvoor was er jarenlang een driejarige cyclus gebruikelijk in Israël. De Torah is hiertoe verdeeld in 54 סִדְרוֹת sidrot (enkelvoud סִדְרָה sidrah). De volledige lijst sidrot is te vinden op de website nl.wikipedia.org/wiki/Thora#Sidrot Elke shabbat leest men een sidrah, in enkele gevallen twee omdat een jaar maar 52 weken telt, of omdat een shabbat uitvalt doordat de dag tevens een feestdag is en er dan het voor de feestdag bestemde gedeelte wordt gelezen. Elke sidrah is op haar beurt weer onderverdeeld in zeven פרשיות parashiot (enkelvoud פרשה parashah), die door verschillende mensen worden voorgelezen. De term *parashiot* wordt tegenwoordig ook gebruikt als benaming van de gehele sidrah. Deze beïnvloeding komt uit het Hebreeuws, waar de Sidrah van de week פרשת השבוע *parashat hashavoe'a* heet. Daarnaast bestaan nog de benamingen פָּרָק {pèrèq}, hoofdstuk, en פָּסוּק {pásoeq}, zin, vers (van de Bijbel of de Talmoed), paragraaf.

De Torah wordt geschreven op een rol, die gemaakt is van perkament van de huid van een kosher dier. De verschillende stukken perkament worden met een pees aan elkaar bevestigd. Ook van aan elkaar gelijmde papyrusvellen kan een boekrol worden gemaakt, die ongeveer 40 cm hoog en vele meters lang kan zijn, te vergelijken met een behangrol. De tekst van de Torah wordt met de hand met inkt op het perkament geschreven, waarbij er geen enkele fout mag worden gemaakt. Al duizenden jaren houden Masoreten (zie [Les_04](#)) zich zeer nauwkeurig bezig met het op deze manier kopiëren van de teksten. Ter controle van de betrouwbaarheid van de overgeschreven teksten, noteerden zij van elke gedeelte het aantal verzen, woorden en letters.

De Torahrollen worden bedekt bewaard, gewikkeld

in een met Hebreeuwse teksten versierde torahmantel מעיל {m^eiel}, zodat het perkament niet beschadigt. Om beschadiging door zuur zweet van de vingers te voorkomen, en/of uit eerbied, wordt de rol niet met de vingers aangeraakt, maar gebruikt men een יד yad, een aanwijsstokje, vaak in de vorm van een handje, om bij te wijzen tijdens het lezen. De stokken, waarom de Torahrol

is opgerold, worden מעצי חיים {atze-chayiem}, levensbomen, genoemd. Ze zijn vaak versierd met fraai bewerkte zilveren torens met de vorm van granaatappels רימונים {rimonim}. Een ingerolde boekrol kan worden geëerd met een torahschild en een fraaie kroon כתר {kètèr}.

Woordenschat

אלוהים, אל	èlohiem, el (m)	God
ארון־הקודש	àron haqqodèsh	Torahkast, 'heilige arke'
במה, במה	bimáh, bàmáh (v)	Platform, podium (van de synagoge), toneel
במדבר	Bamidbar	'In de woestijn', Numeri
בראשית	B ^e reshiet	'In het begin', Genesis
דברים	D ^e variem	'Woorden', Deuteronomium
הלכה	h ^a lácháh (v)	Religieuze wet. Zie les 69.
הפטרה	haftaráh (v)	Hoofdstuk uit de Profeten; <i>afgeleid van het werkwoord</i>
הפטיר	hif ⁱ ir [hif'il]	Eindigen (met spreken); laten weggaan, wegzenden
הקפה	haqqáfáh (v)	Ronde, omsingeling
ויקרא	Wayiqra	הקפות haqqáfot
חתן בראשית	chátán b ^e reshiet	'En Hij riep', Leviticus
		Chatan Bereshiet, Bruidegom van het Begin, de persoon die het begin van Genesis voorleest
חתן תורה	chátán toráh	Chatan Torah, Bruidegom van de Wet; de persoon die het slot van Deuteronomium voorleest
יד	yad (v!)	Aanwijshandje, hand, arm, handvat, gedenkteken
כבוד	kávod (m)	Eer
כתר	kètèr (m)	Kroon, geplaatst op een torahrol
מעיל	m ^e iel (m)	(Torah)mantel, jas
סדרה	sidráh (v)	Serie, reeks, verdeling van de Torah
עץ	etz (m)	סדרות. (Les 35, 37)
חי	chai (bn)	Boom, hout
עצי־חיים	àtze-chayiem	מעצי, construct
פסוק	pásoeq (m)	עצי atze
פרק	pèrèq (m)	Levend, levendig; rauw
פרשה	párasháh (v)	'Levensbomen', de stokken van een boekrol
פרשות־השבוע	párashot hashávoe'a	Vers (van Bijbel of Talmoed), zin, paragraaf.
רמון, רימון	rimon (m)	Hoofdstuk; gewricht
שמות	Sh ^e mot	פרקים p ^e ráqiem, constr. פרקי
שמח	sámach [pa'al]	Hoofdstuk; affaire פרשיות or פרשות párash(i)ot
שמח, שימח	simmach [pi'el]	Wekelijkse afdelingen/gedeelten van de Torah
שמח	sáme'ach (bn)	Granaatappel; handgranaat (יד'..); torah-toren
חג שמח	chag sáme'ach	רימונים
שמחה	simcháh (v)	'Namen', Exodus
שמחת תורה	simchat toráh	Zich verheugen, blij zijn
שש (שוש) שש	sás (sos) [pa'al]	(Iemand) verheugen, blij maken
תנו	tenoe (ww)	Verheugd, blij
תורה	toráh (v)	חג שמח
הורה	horáh [hif'il]	Prettige feestdag(en)
מורה דרך	morèh dèrèch (m)	Vreugde, blijdschap, plezier, feest. שמחות. Constr:
		Vreugde der Wet
		Jubelen, verheugd zijn. Inf: לשיש. Geb. wijs: שישו.
		Geef, bewijs (geb. wijs van נתן nàtan [pa'al] Geven)
		Wet, onderwijzing; <i>afgeleid van het werkwoord</i>
		Aanwijzingen geven, onderwijzen, les geven
		Gids, leider, <i>is ook van dit werkwoord afgeleid.</i>

Opdracht 1: Vervoeg het werkwoord שמח {sámach} [pa'al], Zich verheugen, blij zijn, een werkwoord dat bij dit feest past. Het komt niet voor bij de bekende websites, maar het wordt net zo vervoegd als פסח, {pásach}, dat we in les 37 leerden.

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon
Ik (m)	.....	.....	.....	אני
Ik (v)	שומחת somachat	שמחתי sámachtie	אשמח èsmach	אני
Jij (m)	.....	.....	.....	אתה
Jij (v)	.....	.....	.....	את
Hij	.....	.....	.....	הוא
Zij	.....	.....	.....	היא
Wij (m)	.....	.....	.....	אנחנו
Wij (v)	.....	.....	.....	אנחנו
Jullie (m)	.....	.....	.....	אתם
Jullie (v)	.....	.....	.....	אתן
Zij (m)	.....	.....	.....	הם
Zij (v)	.....	.....	.....	הן

Geb. wijs: m: ....., v: ....., mv: ....., infinitief: לשמוח lismo'ach

Opdracht 2: Beluister het liedje Sisoe wesimchoe, geef de uitspraak en vertaal de tekst.
www.youtube.com/watch?v=rUL4ddG9u_o, gezongen door een muzikale leeuw, of
www.youtube.com/watch?v=A4iOxCEQpEs, met mooie foto's die een indruk geven van de viering van dit feest, of www.youtube.com/watch?v=9f8gjNCVBH4, vrolijk gedanst, of www.youtube.com/watch?v=P05V1igY2Lc,

שישו ושמחו .....
 בשמחת תורה .....
 ונתנו כבוד לתורה .....

Opdracht 3: Vertaal en noteer de uitspraak:

De Torahrol is in de Torahkast .....

Jochanan leest de parasha op de bima .....

Welk hoofdstuk gaat u lezen? .....

Ik zal lezen Genesis hoofdstuk 6, parsha Noach .....

Bronnen: Millon; beleven.org; nl.wikipedia.org; israelendebijbel.nl; Israel Today magazine; chabad.org (foto); NIW, museumsynagoge Elburg; streekmuseum Tiel (torahtorens); 51 Holiday Songs for Eyal.